

Raport z realizacji zadania „Badanie inicjatyw wspierających czytelnictwo w Polsce: baza danych”. Analiza wyników badania opinii w 2018 roku.

W ramach Programu ministra kultury „Rozwój sektorów kreatywnych” Polska Izba Książki realizowała od sierpnia do grudnia 2018 r. zadanie „Badanie inicjatyw wspierających czytelnictwo w Polsce: baza danych”. Zgodnie z harmonogramem zawartym w aktualizowanym wniosku o dofinansowanie z dnia 10.07.2018r. przeprowadzono wywiady (283) z liderami wstępnie zidentyfikowanych działań pro-czytelniczych w Polsce, które odbyły się w - względnie były planowane na - 2017-2018 r. Po weryfikacji zgromadzonego materiału oraz na podstawie otrzymanych akceptacji regulaminu bazy danych zaimportowano do Katalogu Inicjatyw Czytelniczych podstawowe dane 131 inicjatyw z wyżej wymienionego okresu. Baza danych zaprogramowana jest w sposób umożliwiający jej dalszy rozbudowę zarówno w aspekcie ilościowym (uzupełnianie i aktualizowanie inicjatywy) jak i rozwoju w kierunku interaktywnej platformy KIC.

Obszerny materiał uzyskany z wywiadów pozwala na poniższą wstępną analizę zjawiska społeczno – kulturowego jakim są liczne, rozproszone po całym kraju inicjatywy promujące książkę i czytanie.

Wprowadzenie

Pośród projektów realizowanych przez Polską Izbę Książki są badania, których znacząca część koncentruje się na czytelnikach książek¹. Socjologiczne ujęcie zjawiska określanego dawniej jako „czytelnictwo”, a obecnie jako „praktyki lekturowe”, wymaga uwzględnienia kilku istotnych czynników. Zwłaszcza dwóch, czyli wysokiej pozycji książki jako podstawowego dobra kultury, a z drugiej – postępującej bardzo szybko „ekspansji cyfry”, co się wiąże, oczywiście, z rozwojem internetu.

W niniejszym opracowaniu przedstawimy efekty nowego projektu Izby, statystyczne podsumowanie zebranych danych. Badanie odbyło się jesienią 2018 roku.

Na wstępie należy podkreślić, że ze względu na krótki termin dla realizacji zadania i ograniczone środki dotarcie do inicjatyw czytelniczych miało charakter wycinkowy. Badanie to jest wstępnym zbiorem danych oraz wstępnym rozeznaniem pewnego fenomenu. Na szersze zbadanie i dogłębną analizę zjawiska pozwoli kontynuacja projektu – zwiększenie zbioru danych oraz jego systematykę.

Punktem wyjścia do przeprowadzenia rozmów, w oparciu o kwestionariusz ankietowy, były listy wnioskodawców, którzy ubiegali się o dofinansowanie ze środków MKiDN w latach 2017 i 2018. Nie do wszystkich projektodawców udało się dotrzeć, , przy czym interesowaliśmy się głównie tymi

---

¹ W latach 2013-2015 na zlecenie PIK zostały przeprowadzone dwa ogólnopolskie badania „Kierunki i formy transformacji czytelnictwa w Polsce, ukierunkowane na pytanie: jak się zmieniają praktyki lekturowe dorosłych Polaków i co ma wpływ na ich ewentualne przekształcenia. Badania te były dofinansowane z programów MKiDN. Polska Izba Książki realizowała także badania czytelnicze na Targach Książki oraz począwszy od roku 2016 jako coroczne badanie czytelnicze z portalem „Lubimyczytac.pl”.

projektami, które nie miały charakteru komercyjnego, jak typowe imprezy targowe. Szukaliśmy oddolnych inicjatyw, które realizowane są poza obowiązkami zawodowymi. W pierwszej edycji naszego badania interesowały nas przede wszystkim organizacje pozarządowe tworzące rodzaj oddolnego ruchu obywatelskiego. Pomysł zbadania tego ruchu zrodził się przy okazji ogólnopolskiego badania czytelniczego przeprowadzonego przez Millward Brown na zlecenie PIK w 2015 roku. „Jeśli wielu środowiskom zależy na tym, aby czytanie miało pewne miejsce w naszej kulturze, to nie możemy jedynie pokładać nadziei w skądinąd ważnych programach jak Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa. Mam silne przekonanie, że wspieranie czytelnictwa jest również zadaniem dla organizacji pozarządowych, inicjatyw obywatelskich i niektórych firm. Byłoby błędem, aby je scedować wyłącznie na urzędy centralne, choć tak zwykliśmy postępować, ‘skoro płacimy podatki’”. Trzeba zwrócić uwagę na aktorów społecznych, także tych, którzy pojawiają się w polach określanych jako edukacja lub kultura. Jeśli mówić o hipotetycznym ruchu społecznym, to byłby on nietypowy. Na pewno nie należy mu przydawać atrybutów politycznych, ani nie operować modelem masowego ruchu społecznego. Jego charakter byłby policentryczny. Podobny jest do ruchu ekologicznego, tworzonego przez setki organizacji, którym przyświeca jeden cel, ale działają każda na swój sposób. Jednak od czasu do czasu niektóre z nich zawiązują taktyczne porozumienia. Hipotetyczny ruch czytelniczy różniłby się tym od innych ruchów społecznych, że jego energia byłaby praktycznie niewyczerpywalna. Zasilany przez miłośników książek ruch taki byłby permanentny i nie znałby ani wzlotów ani upadków. Nie miałby też na celu zmieniania świata (na lepsze lub gorsze).

Szukając miejsca dla ruchu społecznego, warto spojrzeć na znane już inicjatywy zachęcające do czytania, których jest bardzo wiele. Ich szeroki wachlarz pokazuje, że mówimy o faktach, o realnych przykładach mobilizacji społecznych w obszarze kultury. Tytułem wstępu do dalej idącej analizy potencjalnego ruchu społecznego, warto zwrócić uwagę na kilka kwestii, wartych bliższego zbadania. Po pierwsze opisywane inicjatywy czytelnicze byłyby ruchem społecznym mający o tyle niezwykłą charakterystykę, że skomponowany jest z aspołecznych jednostek, które często wybierają wieczór z książką zamiast dobrego towarzystwa. „Samotni z wyboru” przejawiają przy tym społecznościowe potrzeby, które łatwo jest realizować dzięki takim serwisom jak Facebook. Jest to niewątpliwie pole do systematycznej obserwacji badawczej. Po drugie, skoro czytelnicy książek – zwłaszcza tych do czytania dla przyjemności - łączą się w grupy, to należy odróżnić ich różne formy. Mamy więc fanów, klany, mikrospołeczności, wręcz sekty i grupy spiskowe. Spoiwem grupowym może być wszystko: autor, jeden tytuł, bibliofilskie wydane książki, gatunek (np. komiks), wybrany temat, jedno wydarzenie (np. jedna bitwa morska). Po trzecie, mając do czynienia z tak polifonicznym i zindywidualizowanym ruchem raczej nie powinniśmy wiązać z nim nadziei na hasło „czytelnicy książek wszystkich krajów łączcie się”. Ten ruch działa inaczej. Warto nad nim się zastanawiać. Potrzebują one widoczności i docenienia.

Do tej listy warto dodać przedsięwzięcia o charakterze biznesowym, a z mocnym akcentem na promowanie czytelnictwa i budowanie kolejnych społecznych kręgów czytelniczych. Do takich instytucji należą m.in. Warszawskie Targi Książki czy też Targi książki w Krakowie. Także, mające krótszą tradycję, wirtualne wspólnoty, określane jako *community on line*, które organizują się samorzutnie dzięki takim platformom internetowym o charakterze społecznościowym jak np. lubimyczytac.pl²

² Paweł Kuczyński, „Przyjemność czytania” (w:) „Książki w codziennym życiu Polaków. Raport z badania Polskiej Izby Książki <Kierunki i formy transformacji czytelnictwa w Polsce>”, Polska Izba Książki, Warszawa, 2015, ss.

Najnowszy projekt Polskiej Izby Książki – zidentyfikowanie oddolnych inicjatyw wspierających czytelnictwo w Polsce - nie jest wyłącznie badaniem opinii uczestników interesującego nas ruchu społecznego. Zbieranie informacji za pomocą wywiadów ankietowych jest tylko częścią szerszego przedsięwzięcia, którego cel jest na wskroś praktyczny. Katalog Inicjatyw Czytelniczych (KIC) będzie stale dostępny w sieci, aby zainteresowani mogli dowiedzieć się kto, gdzie i kiedy organizuje jakąś akcję na rzecz czytania książek. Mamy nadzieję, że KIC będzie pełnił rolę rzetelnego i aktualnego źródła informacji, a także przyczyni się do nawiązywania kontaktów pomiędzy różnymi inicjatywami obywatelskimi. W planach Polskiej Izby Książki jest taka rozbudowa Katalogu, aby w 2019 roku miał formę interaktywną, pozwalającą organizatorom samodzielnie aktualizować dane na temat prowadzonych działań.

Nota metodologiczna

Badanie zostało zrealizowane w październiku 2018 roku. Przeprowadzono 283 wywiady z liderami inicjatyw czytelniczych, które były planowane i częściowo zrealizowane w latach 2017 i 2018³. Metodą realizacji ankietowej były wywiady telefoniczne (CATI) lub kwestionariusze internetowe (CAPI). Ostatecznie w pierwszej edycji Katalogu, który ukazuje się na początku 2019 roku, znajduje się blisko połowa tego zbioru, bowiem na aktualizację i autoryzację wpisów w KIC był bardzo ograniczony czas. Liczba projektów, które trafią do cyfrowej wersji Katalogu, powinna się zwiększyć w 2019 roku, dzięki aktywności zainteresowanych organizacji.

Poniżej prezentujemy krótkie podsumowanie statystyczne wyników badania. Choć dla Katalogu najważniejsze są dane mają indywidualne - takie jak nazwy wydarzeń, daty i miejsca, gdzie były realizowane wydarzenia - to warto w przekrojowy sposób opisać zbadane projekty. Trzeba uprzedzić, że zarówno w wywiadach jak w tym opracowaniu przyjęliśmy umowne nazewnictwo. Po pierwsze, mianem „inicjatywy” określamy program pro-czytelniczy, którego organizatorem jest organizacja pozarządowa lub inny podmiot, chcący wesprzeć lub promować czytanie książek⁴. Po drugie, przyjęliśmy założenie, aby opisywać nie więcej niż trzy „wydarzenia” w ramach jednej inicjatywy. Można przyjąć, że w sytuacji wyboru, liderzy wskazali te wydarzenia, które uznali za najważniejsze. W Katalogu w wersji interaktywnej - przewidzianej na rok 2019 - będzie możliwość autokorekty i każda organizacja będzie mogła opisać więcej niż 3 wydarzenia.

148-149. <http://pik.org.pl/upload/files/Ksiazki%20w%20codziennym%20zyciu%20Polakow%20-%20PIK%202015.pdf>

³ Na liście kontaktów znalazło się ponad 500 inicjatyw, które składały wnioski o dofinansowanie do MKiDN w roku 2017 i 2018. Oczywiście, nie oznacza to, że zidentyfikowano wszystkie inicjatywy dla tego okresu. Musieliśmy przyjąć jakiś punkt wyjścia projektu, zaplanowanego na kolejne lata, w którym zakłada się, że każda inicjatywa czytelnicza, która się zgłosi, będzie uwzględniona w Katalogu.

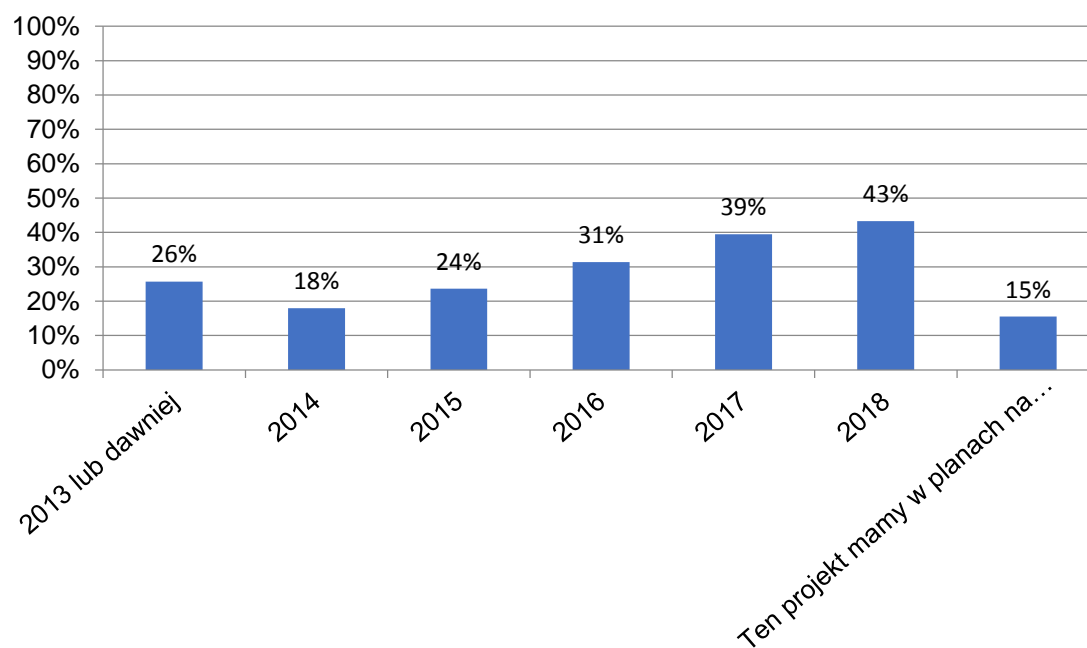
⁴ Z listy MKiDN zostały zaczerpnięte nazwy programów, w takim brzemieniu, jakie nadali im autorzy inicjatyw. Pozwoliło to przeprowadzić każdorazowo wywiad z liderem w odniesieniu do inicjatywy wskazanej z nazwy we wniosku o dofinansowanie.

Analiza wyników badania

Pod obecnie używaną nazwą jedna czwarta inicjatyw czytelniczych została zainicjowana dawniej niż 5 lat wstecz, tj. w 2013 roku lub wcześniej. Badana przez nas grupa organizatorów najwięcej projektów (inicjatyw) zrealizowała w 2018 roku (43%). Zatem blisko połowa zbadanych przez nas inicjatyw była żywych w ostatnim okresie. Z kolei 15% organizacji planuje projekty w nadchodzącym czasie, ale nie podjęła się ich realizacji w 2018 roku.

Historycznie można opisać interesujące nas środowisko w następujący sposób: mamy do czynienia z inicjatywami, których część ma za sobą już co najmniej 5 lat, więc są względnie dobrze rozpoznawalne. Wśród tych młodszych są i takie, które pozostają w zawieszeniu, bowiem nie doszło do ich realizacji w 2018 roku, ale mogą pojawić się w roku 2019. Być może „odżyją”, jeśli uzyskają wsparcie finansowe, na przykład ze strony MKiDN. Wydaje się jednak, że ich organizatorzy muszą liczyć przede wszystkim na samych siebie i swoich sojuszników. Zdecydowana większość, bo dwie trzecie zarejestrowanych przez nas projektów, nigdy nie korzystała z dofinansowania z ministerialnego źródła.

W którym roku zainicjowaliście Państwo ten projekt (po nazwę, która jest obecnie używana) i w których latach był powtórzony (kontynuowany)?

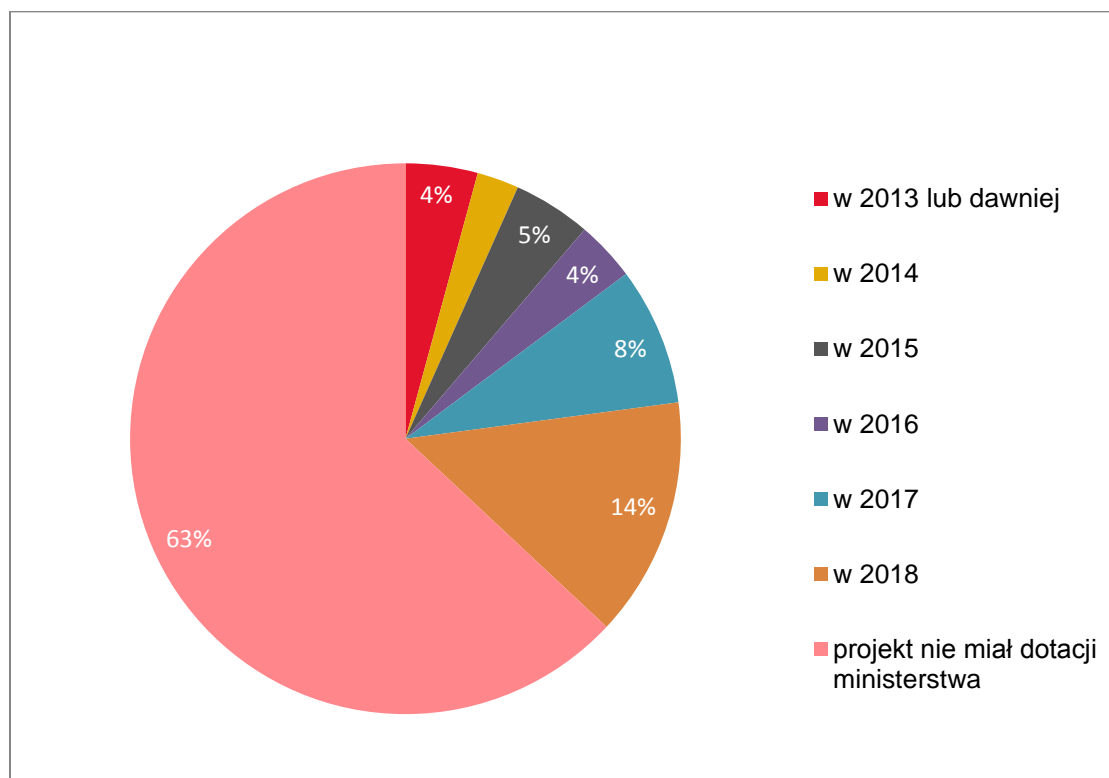

N=284

Badanie objęło bardzo różne działania, w związku z czym każda próba ich uporządkowania musiała napotykać m.in. kwestie terminologiczne, o czym była już mowa we wstępie. W rozmowie z liderami projektów koncentrowaliśmy się na inicjatywach, nazywanych również „projektami”, trzymając się

prostej zasady, którą warto jeszcze raz przypomnieć: „inicjatywa” lub „projekt” jest powtarzalna, choćby zmienił się jej zakres, audytorium, elementy składowe. Wystarczy, że była realizowana pod tą samą nazwą i odpowiada za nią ten sam podmiot tj. organizacja pozarządowa, instytucja samorządowa lub publiczna, firma lub osoba fizyczna.

Czy projekt otrzymał kiedykolwiek dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego?

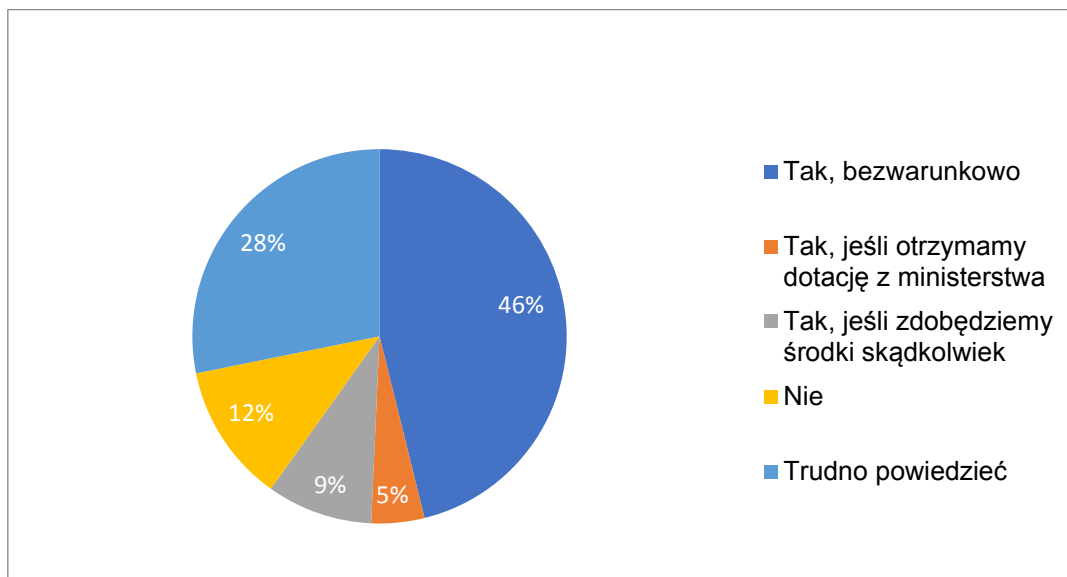

N=284

Badane środowisko nie zalicza się do „zakonu żebraczego”, jak zdarza się określać organizacje pozarządowe, do tego stopnia liczące na dotacje, że bez nich nie działają. Blisko połowa inicjatyw zadeklarowała, że odbędą się w 2019 roku bez względu na dofinansowanie, a więc licząc tylko na siebie.

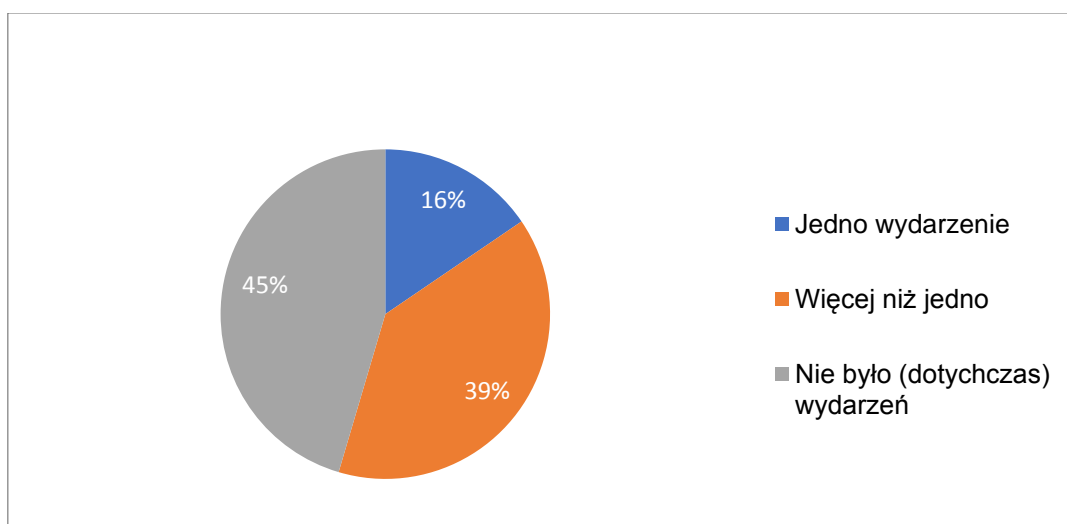
U progu nowego roku w jednym na cztery przypadki, organizatorzy inicjatyw nie umieli powiedzieć, czy w 2019 roku projekt dojdzie do skutku bez zewnętrznego wsparcia finansowego. Stosunkowo niewiele, bo 15% organizatorów powiedziało, że uzależnia wdrożenie swoich pomysłów od środków zewnętrznych. W tej grupie inicjatyw co trzecia liczy na środków z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a reszta ma na uwadze inne źródła.

Czy w roku 2019 projekt będzie realizowany?

N=284

Przechodząc do wydarzeń w 2018 roku, zadaliśmy pytanie – a warto pamiętać, że badanie było przeprowadzone w październiku - ile wydarzeń przypadało na każde z zarejestrowanych przez nas inicjatyw. W wywiadzie podawano miejsce i czas wydarzenia, łącznie z jego nazwą. Okazało się, że blisko połowa (45%) projektów nie doszła do skutku w 2018 roku. Wśród zrealizowanych w 2018 roku inicjatyw czytelnicznych przeważały liczebnie te, które składały się z więcej niż jednego wydarzenia (39%). Projekty „jednowydarzeniowe” stanowiły 16% inicjatyw, które znalazły się na naszej liście.

N=284

Dla roku 2018 zarejestrowaliśmy 156 faktycznych (przeprowadzonych) projektów, na które przypada zróżnicowana liczba wydarzeń. Jeśli idzie o ich lokalizację, to w podziale na województwa można

zauważyć, że jest ich więcej w regionach silniej zaludnionych tj. w województwach mazowieckim, małopolskim czy dolnośląskim. Względnie mniej ich odnotowaliśmy w województwie śląskim.

Gdzie miały miejsce wydarzenia składające się na projekt?	Pierwsze wydarzenie	Drugie wydarzenie	Trzecie wydarzenie
dolnośląskie	10%	12%	13%
kujawsko-pomorskie	6%	3%	3%
lubelskie	10%	14%	10%
lubuskie	1%	2%	3%
łódzkie	4%	4%	5%
małopolskie	12%	13%	14%
mazowieckie	14%	11%	11%
opolskie	1%	2%	3%
podkarpackie	4%	1%	5%
podlaskie	4%	5%	4%
pomorskie	8%	4%	8%
śląskie	8%	8%	5%
świętokrzyskie	3%	4%	4%
warmińsko-mazurskie	4%	4%	10%
wielkopolskie	8%	9%	3%
zachodniopomorskie	3%	3%	0%
W sumie:	100%	100%	100%
N=	156	99	79

Przypomnijmy, że badanie inicjatyw było realizowane na początku ostatniego kwartału 2018 roku. Okazało się, że większość organizatorów (55%) zarejestrowanych w naszym badaniu – tj. 110 spośród 156 - planuje do końca roku jeszcze co najmniej jedno wydarzenie. Jeśli idzie o ich ulokowanie względem województw, to nie odbiega ona zasadniczo od wydarzeń już przeprowadzonych w pierwszych trzech kwartałach 2018. Widoczna jest korelacja pomiędzy liczbą wydarzeń a liczbą mieszkańców województwa.

Wydarzenie planowane do końca roku 2018	%
dolnośląskie	11%
kujawsko-pomorskie	1,5%
lubelskie	7%
lubuskie	3%
łódzkie	5%
małopolskie	12%
mazowieckie	19%
opolskie	5%
podkarpackie	3%
podlaskie	2%
pomorskie	9%
śląskie	8%
świętokrzyskie	0,5%
warmińsko-mazurskie	2%
wielkopolskie	7%
zachodniopomorskie	5%

W krótkim opracowaniu zabraknie miejsca na omówienie deklarowanych celów projektów, które raz były definiowane szeroko, a kiedy indziej bardzo wąsko, kierując się do szczególnej grupy odbiorców. Porównanie trudnych do skatalogowania inicjatyw wydaje się łatwiejsze, jeśli zastanowimy się nad wielkością i rodzajem audytorium, do którego były adresowane wydarzenia. Takie ujęcie proponujemy dalej.

W trakcie rozmów z liderami, były zadawane pytania o audytoria wydarzeń. O adresatach projektów można mówić na różne sposoby, zaczynając od wielkości audytoriów, czyli liczby uczestników. Zasięg wydarzenia może być również opisany jako lokalny, regionalny, ogólnopolski, a może międzynarodowy.

Spójrzmy na początek, jak liderzy oceniali ilościowy zasięg projektu, tj. ile osób, zdaniem organizatorów, wzięło udział w wydarzeniu. Prezentowana dalej tabela zestawia odsetki wskazań na liczbę uczestników dla pierwszego, drugiego i trzeciego wydarzenia (o ile więcej niż jedno wchodziło do projektu).

Oszacowanie liczby uczestników (rok 2018)	Pierwsze wydarzenie	Drugie wydarzenie	Trzecie wydarzenie
Do 100 osób	45%	56%	60%
Od 101 do 250 osób	25%	21%	12%
Od 251 do 500 osób	12%	8%	9%
Od 501 do 1.000 osób	5%	6%	4%
Kilka tysięcy osób: od 1.001 do 3.000	5%	4%	3%
Od 3.001 do 5.000 osób	2%	1%	1%
Od 5.001 do 10.000 osób	1%	4%	3%
Powyżej 10.000 osób	3%	0%	1%
Trudno powiedzieć	4%	0%	8%

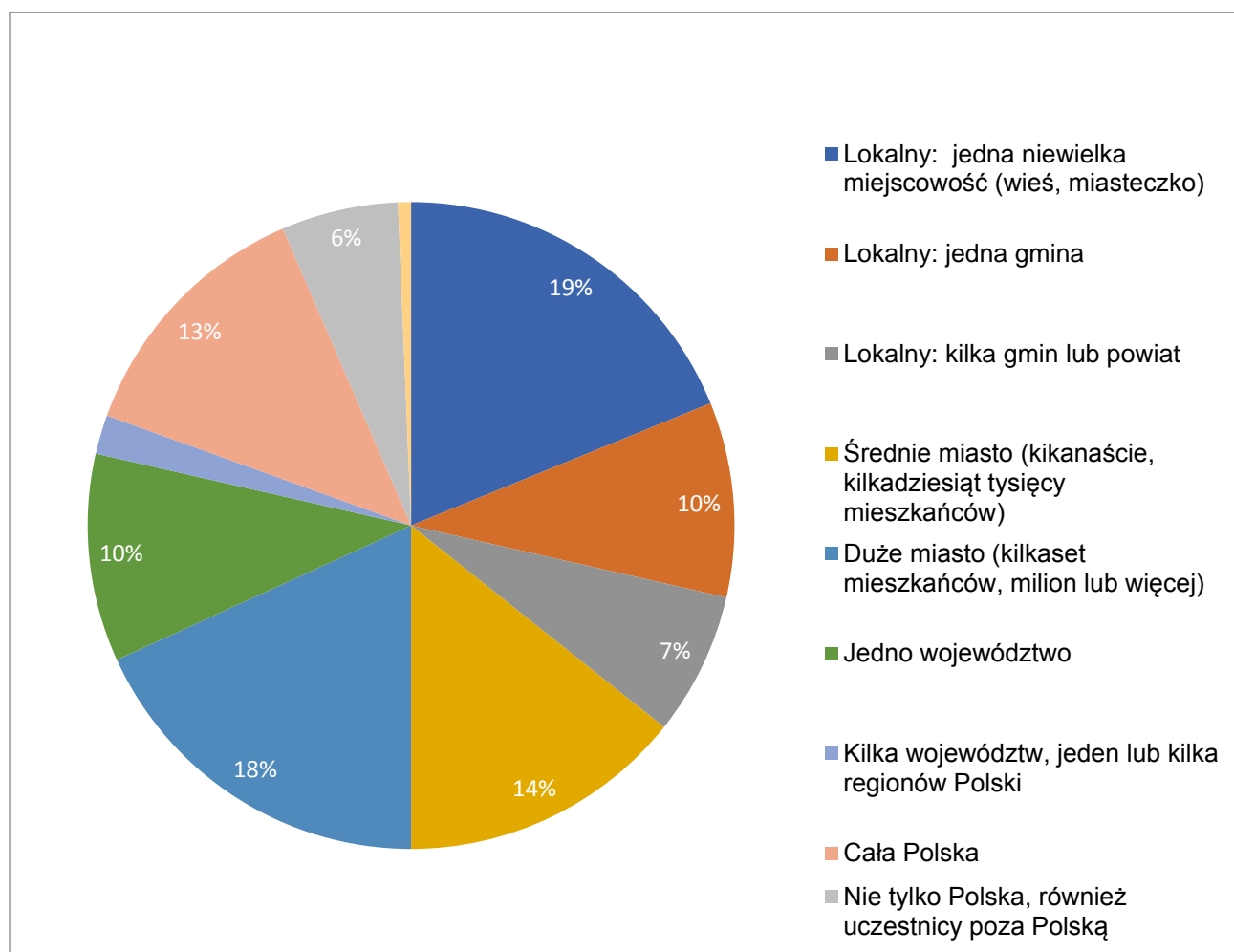
Jak widać, około połowy wydarzeń organizowanych dla wspierania czytania książek ma charakter kameralny i liczba uczestniczących w nich osób nie przekracza 100. Można dostrzec słabo zarysowaną tendencją, która polega na tym, że kolejne wydarzenia, o ile ma być ich więcej w ramach projektu, mają nieco mniejsze audytoria. Prawdopodobnie, pierwsze miało charakter wydarzenia głównego. Warto zauważyć, że w tej kategorii, co dziesiąte wydarzenie „inicjujące” było przedsięwzięte na dużą skalę, obejmując co najmniej 3 tysiące osób.

Zasięg wydarzenia może być określony także inaczej niż jako liczba uczestników. Zapytaliśmy o „zasięg terytorialny”, choć ujęcie audytorium w ten sposób ma swoje ograniczenia. Wszakże można wyobrazić sobie wydarzenie, w którym wzięło udział 100 osób rozsiadanych po całym świecie, ale spotykających się w sieci.

Kwestii zasięgu wydarzenia, w sensie „obszaru uczestnictwa”, warto poświęcić więcej uwagi, w związku z rozwojem internetu. Możemy mieć do czynienia z sytuacją, gdy udział w wydarzeniu nie daje się opisać w znaczeniu terytorium, gdzie przebywają jego uczestnicy. Także liczba uczestników nie zawsze jest dobrą miarą rangi wydarzenia, jego znaczenia. Wszakże możemy mieć do czynienia z projektami, które są bardzo wyspecjalizowane, tj. skierowane do niewielkiej grupy uczestników, wyróżniających się zainteresowaniem pewnym rodzajem książek, autorem lub czymś zaskakującym, co łączy jakąś grupę, która spotyka się „z książką w tle”.

Zasięg terytorialny wydarzenia	Pierwsze	Drugie	Trzecie
Lokalny: jedna niewielka miejscowość (wieś, miasteczko)	19%	14%	14%
Lokalny: jedna gmina	10%	8%	5%
Lokalny: kilka gmin lub powiat	7%	9%	15%
Średnie miasto (kilkanaście, kilkadziesiąt tysięcy mieszkańców)	14%	18%	13%
Duże miasto (kilkaset mieszkańców, milion lub więcej)	18%	18%	19%
Jedno województwo	10%	8%	13%
Kilka województw, jeden lub kilka regionów Polski	2%	3%	3%
Cała Polska	13%	15%	15%
Nie tylko Polska, również uczestnicy poza Polską	16%	4%	3%
Trudno powiedzieć	15%	3%	0%

Pierwsze wydarzenie w 2018 roku

Jeśli idzie o pierwsze, i w wielu przypadkach jedyne wydarzenie w projekcie, to zwraca uwagę fakt, że inicjatywy czytelnicze są bardzo zróżnicowane, jeśli idzie o zasięg terytorialny. Najbardziej zdarzają się projekty oparte o granice regionów, określanymi jako „kilka województw”. Także stosunkowo nieliczne są projekty przeznaczone dla mieszkańców powiatu lub kilku gmin.

Liderzy inicjatyw czytelniczych mają odmienne cele szczegółowe, ale łączy ich zamiar promowania i wspierania czytelnictwa książek. Każdy projekt jest próbą tworzenia swoistej wspólnoty, którą wyróżnia np. zainteresowanie jakimś autorem, gatunkiem literackim, faktem historycznym, szczególną datą lub miejscem albo po prostu dobrze pojętą zabawą. Książka staje się powodem spotkania. Aby do niego doszło, konstruktorzy projektów zakładają generalnie dwie możliwości, które się nie wykluczają. Albo bliskość przestrzenną, właściwą dla tradycyjnie rozumianych wspólnot, co jest do osiągnięcia w ramach jednej mniejszej lub większej miejscowości. Albo, online community, bazującą na praktycznie nieograniczonych możliwościach internetu. Wówczas bliskość rozumiana jest inaczej niż „terytorialnie”.

Do kogo skierowane są wydarzenia? Jakie określenia są wybierane najczęściej, aby wskazać odbiorców? Okazuje się, że organizatorzy najczęściej kierują swoje akcje do młodzieży w szkołach podstawowych i średnich. Kolejną grupą są po prostu miłośnicy książek jako takich lub książek określonego typu. W dalszej kolejności można wskazać inicjatywy, które są zaadresowane do jednej z trzech kategorii odbiorców: do studentów, dzieci w wieku przedszkolnym lub do seniorów.

Kim są adresaci?*	Pierwsze wydarzenie	Drugie wydarzenie	Trzecie wydarzenie
Młodzież młodsza (szkoły podstawowe)	30%	35%	26%
Dorośli czytający książki (lub miłośnicy książek)	24%	31%	31%
Młodzież starsza (szkoły ponadpodstawowe)	23%	22%	26%
Młodzież studiująca	16%	18%	18%
Dzieci do 5-6 lat (wiek przedszkolny)	15%	17%	12%
Seniorzy	12%	10%	12%

*W rozmowie można było wskazać dwie grupy docelowe

Na koniec warto zidentyfikować kategorie organizatorów projektów czytelniczych, co do których założyliśmy, że - co do zasady - nie szukaliśmy aktywności zawodowych. Chodziło nam przede wszystkim o te inicjatywy czytelnicze, które są traktowane jako akcje społeczne czy też obywatelskie. Choć trudno przecenić rolę bibliotek publicznych i targów książki, to założeniem przeprowadzenia badania i stworzenia Katalogu Inicjatyw Czytelniczych było przede wszystkim zidentyfikowanie pozostałych inicjatyw.

Status właściciela projektu / organizatora wydarzeń	%
Instytucja samorządowych, publicznych (np. szkoła, centrum kultury)	46,5%
Fundacja	25%
Stowarzyszenie	13%
Przedsiębiorstwo prywatne (np. księgarnia, wydawnictwo, galeria)	9%
Grupa nieformalna / grupa znajomych	1,5%
Powiat, starostwo lub jego komórka	1,5%
Przedsiębiorstwo państwowe	1,5%
Urząd gminy lub jej wydział, dział	1%
Inny status	1%

W naszym badaniu zarejestrowaliśmy liczebną przewagę dwóch rodzajów podmiotów wspierających czytanie książek. Prawie połowa zidentyfikowanych w badaniu organizacji (46,5%), to instytucje publiczne lub samorządowe, związane z kulturą lub edukacją. Drugą ważną grupę stanowią organizacje pozarządowe – fundacje lub stowarzyszenia (38%).

Warto odnotować udział prywatnych firm (9%) - w tym zwłaszcza „jednoosobowych działalności gospodarczych” - których interesy są żywo związane z książką. Są to zwykle księgarnie albo wydawnictwa. Zdarzają się także, co prawda nieliczne, przedsięwzięcia osób prywatnych, grup znajomych.

Podsumowując w dwóch słowach nasze badanie można powiedzieć, że była to pierwsza próba zarejestrowania zjawiska, które określiliśmy na wstępie mianem policentrycznego ruchu społecznego. Jego uczestnicy są miłośnikami książek, które czytają, do czego usiłują zachęcać innych. Kierują się do różnych grup odbiorców, zwracając szczególną uwagę na dzieci i młodzież. Korzystają z odmiennych źródeł finansowania. Często ich życie zawodowe jest związane z kulturą lub edukacją, a więc działania które podejmują są rozszerzeniem ich codziennych zajęć, w których jest nie rzadko wiele pasji i zaangażowania.

Liderzy inicjatyw czytelniczych niekoniecznie wiedzą o sobie nawzajem dostatecznie dużo, aby móc powiedzieć, że ich zaangażowanie w promowanie i wspieranie czytania książek ma znamiona koordynowanego ruchu obywatelskiego obejmującego cały kraj. Nie przeszkadza im to wszakże organizować przedsięwzięcia o różnej skali i trudnym do przecenienia znaczeniu dla kultury narodowej.

Raport sporządził:
dr Paweł Kuczyński